

دانشگاه شیرازی و درمان استیاد

مواد استنشاقی

ماده ای که در دمای معمول محیط بخار می شود ماده فرار گفته می شود به مواد فرار که برای خاصیت روان گردان بودنشان مصرف می شوند مواد استنشاقی نیز می گویند. هیدروکربن های فرار گازهای سمی ناشی از چسب ها، سوخت ها، رنگ ها و ترکیبات فرار دیگر هستند

هرگونه هیدروکربن فرار استنشاقی می تواند مرگ استنشاقی ناگهانی در اثر بی نظمی قلب ایجاد کند. مرگ و میرها ممکن است حتی در اولین مواجهه با مواد استنشاقی روی دهند و تصور نمی شود که با مقدار مصرف ارتباط داشته باشند. مصرف هیدروکربن فرار، عملکرد عصبی- رفتاری را مختل کرده و انواع مشکلات عصبی، معدی-روده ای، قلبی- عروقی و ریوی ایجاد می کند.

هیدروکربن های فرار، شامل حلال های آلی می شود که در مصارف خانگی یا صنعتی معمول استفاده می شود (مانند چسب، ذرات ایروسل، رنگ ها، حلال های صنعتی، لاک الکل، بنزین یا نفت و مواد شوینده) نیتريت های آلفاتیک مانند آمیل نیتريت نیز جزء مواد فرار طبقه بندی می شود. برخی از مواد مستقیماً برای کبد، کلیه یا قلب سمی هستند و برخی دیگر موجب نوروپاتی محیطی یا دژنراسیون پیش رونده مغزی می شوند. مصرف کنندگان این مواد بیشتر جوانان و کودکان خیابانی هستند. مصرف کنندگان معمولاً یک پارچه کهنه را به ماده فرار آغشته می کنند و سپس آن را بر روی بینی و دهان می گذارد یا ماده فرار را درون یک کیسه پلاستیکی یا کاغذی می ریزد و دهانه کیسه را بر روی دهان خود می گذارند (که در این شرایط فرد علاوه بر مسمومیت، دچار کم اکسیژنی نیز می شود). علائم مصرف شامل این موارد است: بدخلقی، خستگی، اختلال روانی- حرکتی، نشنگی، قضاوت مختل، گیجی، نیستاگموس، تاری دید، تکلم کند، لرزش، راه رفتن بی تعادل، ضعف عضلانی، کاهش هوشیاری و کما، عوارضی که در مصرف طولانی مدت ایجاد می شود عبارتند از کم خونی و آسیب های مغزی و کلیوی

اثرات کوتاه مدت، بلند مدت و اثرات محرومیت از مواد استنشاقی عبارتند از:

اثرات کوتاه مدت

- احساس سریع و کوتاه نشاط که به دنبال آن یک تا دو ساعت خواب آلودگی ایجاد می شود.
- کاهش مهارها
- زنگ زدن گوش، سرگیجه، تاری دید
- عصبانیت، سردرگمی
- سردرد، درد قفسه سینه و معده
- حرف زدن کند و جویده جویده
- توهم، واکنش های شبه روان پریشی
- اعمال خشن یا تهاجمی
- آسیب کبد، کلیه ها، چشم ها، مغز، استخوان، قلب و عروق خونی
- بر اثر نارسایی قلبی ناشی از ضربانات نامرتب، مرگ ناگهانی ممکن است رخ دهد.

اثرات طولانی مدت

- فراموشی
- آسیب مغز
- تغییرات شخصیتی
- ضعف عضلانی
- خستگی
- آسیب اعصاب که از دست ها و پاها شروع می شود.

اثرات محرومیت

- تحریک پذیری
- بیقراری
- افسردگی
- خستگی
- پرخاشگری
- لرز
- سردرد
- توهم

نکته: در مورد افرادی که به مدت طولانی از حلال ها استفاده کرده اند و آنرا قطع کرده اند مراقبت تحت نظر توصیه می شود.

مصرف کنندگان بلند مدت مواد استنشاقی در معرض خطر بیشتر برای بیماری سل، **AIDS/ HIV** بیماری های مقاربتی، افسردگی، اضطراب، برونشیت، آسم و تورم سینوس ها قرار دارند. مرگ در اثر کندی تنفس، بی نظمی های قلب، خفگی، تنفس مواد قوی شده، یا تصادف و جراحت ممکن است روی دهد.

تهیه و تنظیم: محبوبه مظفری

کارشناس ارشد مشاوره

فهرست منابع:

- انجمن روانپزشکی آمریکا (۱۳۹۳). راهنمای تشخیصی و اختلالات روانی ویراست پنجم، ترجمه یحیی سید محمدی، تهران: نشر روان
- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد (۱۳۹۰) مشکلات مصرف مواد: کتاب تمرین. ترجمه هدیه سلطانی و ناصر خسروی
- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر سلامت روانی، اجتماعی و اعتیاد (۱۳۹۱) واژه نامه کاهش تقاضا، ترجمه سید علی شفیعی و همکاران، تهران: سپید برگ